

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/nauka-i-edukacja/kongresy/i-kongres-pamieci-zolnierzy-wy/215238,Drugi-dzien-Kongr-esu-Pamieci-Zolnierzy-Wykletych-Podsumowanie-8-marca-2025.html>
26.02.2026, 17:40

[Następny](#)

[Powrót](#)

Drugi dzień Kongresu Pamięci Żołnierzy Wyklętych - Podsumowanie – 8 marca 2025

Drugi dzień Kongresu Pamięci Żołnierzy Wyklętych skupił się na dyskusji o poszukiwaniu i upamiętnianiu bohaterów podziemia niepodległościowego oraz roli, jaką ich historia odgrywa wśród młodego pokolenia. Obrady ekspertów i regionalne panele tematyczne uzupełnił spektakl „Przez ścianę”, opowiadający o losach więźniów politycznych mokotowskiego więzienia.

08.03.2025

[Kongres Pamięci Żołnierzy Wyklętych Podziemie niepodległościowe \(Żołnierze Wyklęci\)](#)

Kolejny dzień obrad rozpoczął się od panelu poświęconego poszukiwaniu i upamiętnianiu Żołnierzy Wyklętych, który zgromadził ekspertów zajmujących się badaniem miejsc pochówku oraz przywracaniem pamięci o bohaterach podziemia niepodległościowego. W dyskusji udział wzięli zastępca prezesa IPN dr hab. Krzysztof Szwagrzyk, wicedyrektor Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL Jacek Pawłowicz, dyrektor Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN Adam Siwek oraz Anna Szczepańska ze Stowarzyszenia im. gen. bryg. Bolesława Nieczui-Ostrowskiego. Dyskusję prowadził red. Marcin Wikło.

Zastępca prezesa IPN dr hab. Krzysztof Szwagrzyk odniósł się do tego, ile wciąż pozostaje pracy i wyzwań w związku z poszukiwaniami i identyfikacją Żołnierzy Wyklętych:

- Wiele razy dostałem pytanie na jakim etapie jesteśmy? Gdzie jesteśmy w tej drodze? Ja niezmiennie twierdzę, że na samym początku tej drogi. Wielu pochowaliśmy, wielu zidentyfikowaliśmy, ale to zdecydowanie początek tej drogi. I jestem przekonany, że nie jest to zadanie tylko dla naszego pokolenia, ale co najmniej także dwóch, trzech następnych. Każdy, kto zna naszą historię, kto wie ile ofiar w XX wieku mieliśmy w Polsce przyzna rację. Tego zadania nie da się wykonać w krótkim czasie.

Uczestnicy podkreślili znaczenie prac ekshumacyjnych i identyfikacyjnych oraz wyzwań związanych z odnajdywaniem miejsc spoczynku osób zamordowanych w czasach komunistycznych prześladowań. Zwrócono także uwagę na konieczność pielęgnowania pamięci o Żołnierzach Wyklętych poprzez działania edukacyjne i inicjatywy społeczne.

Następnie odbył się panel „Żołnierze Wyklęci – bohaterami młodego pokolenia?”, który skupił się na tym, jak historia powojennego podziemia jest odbierana przez młodych ludzi. W rozmowie wzięli udział Marta Sałdan z Biura Poszukiwań IPN, Michał Gawriłow z Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL, Aleksander Podgórný z Fundacji im. Janusza Kurtyki i Kajetan Rajski z Fundacji Kwartalnika „Wyklęci”, a całość poprowadził Adam Stefan Lewandowski, zastępca dyrektora Biura Prezesa IPN. Prelegenci podkreślili, że zainteresowanie tematyką Żołnierzy Wyklętych wśród młodych ludzi rośnie, a ich historia może być inspiracją do kształtowania postaw patriotycznych.

Po panelach dyskusyjnych uczestnicy mogli wziąć udział w panelach regionalnych, w których przedstawiciele IPN z różnych części Polski omawiali działania badawcze i edukacyjne

prowadzone w swoich regionach:

- Polska Północna – dr Marek Szymaniak – dyrektor IPN w Gdańsku, Krzysztof Męciński – dyrektor IPN w Szczecinie, Grzegorz Kozak – Związek Żołnierzy NSZ Okręg Szczecin, Patryk Pawłowski – Stowarzyszenie Historyczne im. 5. Wileńskiej Brygady AK;
 - Polska Południowa – dr hab. Dariusz Iwaneczko – dyrektor IPN w Rzeszowie, dr hab. Filip Musiał – dyrektor IPN w Krakowie, Romuald Rzesutek – Fundacja Non Notus, Piotr Moń – Inspektorat Wolność i Niezawisłość Beskidy;
 - Polska Zachodnia – dr hab. Rafał Reczek – dyrektor IPN w Poznaniu, dr hab. Kamil Dworaczek – dyrektor IPN we Wrocławiu, Kamil Hypki – zastępca redaktora naczelnego Radia Zachód, Przemysław Lazarowicz – Stowarzyszenie Kołomyjan „Pokucie”;
 - Polska Wschodnia – dr Marek Jedynak – dyrektor IPN w Białymstoku, dr Robert Derewenda – dyrektor IPN w Lublinie, Danuta Wyszowska – Związek Sybiraków, Tomasz Szajewski – Lubelska GH im. Żołnierzy Lubelska, GH im. Żołnierzy Wyklętych Lubelszczyzny;
-
- Polska Centralna – dr Tomasz Łabuszewski – dyrektor IPN w Warszawie, Karol Piskorski – dyrektor IPN w Łodzi, Paweł Felczak – Stowarzyszenie Historyczne im. „11 Grupy Operacyjnej NSZ” Płock, Robert Szala – Ogólnokrajowy Związek Byłych Żołnierzy Konspiracyjnego Wojska Polskiego;

Drugi dzień Kongresu Pamięci Żołnierzy Wyklętych – Podsumowanie – 8 marca 2025. Fot. Aleksander Khan

Drugi dzień Kongresu Pamięci Żołnierzy Wyklętych – Podsumowanie – 8 marca 2025. Fot. Aleksander Khan

Drugi dzień Kongresu Pamięci Żołnierzy Wyklętych – Podsumowanie – 8 marca 2025. Fot. Aleksander Khan

Drugi dzień Kongresu Pamięci Żołnierzy Wyklętych – Podsumowanie – 8 marca 2025. Fot. Aleksander Khan

Pod koniec dnia uczestnicy mieli okazję obejrzeć spektakl „Przez ścianę”, opowiadający historię Wiesławy Pajdak i Jerzego Śmiechowskiego, którzy w 1947 roku zostali uwięzieni w mokotowskim więzieniu pod zarzutem udziału w konspiracji. Rozdzieleni cienką ścianą, porozumiewali się alfabetem Morse’a, a ich niezwykła relacja przetrwała nawet lata rozłąki. Sztuka ukazuje nie tylko trudne realia życia więźniów politycznych, ale też siłę człowieczeństwa i miłości, która potrafiła przezwyciężyć brutalność komunistycznych represji.

Drugi dzień Kongresu Pamięci Żołnierzy Wyklętych – Warszawa, 8 marca 2025r. Fot. Sławek Kasper (IPN)

Drugi dzień Kongresu Pamięci Żołnierzy Wyklętych – Warszawa, 8 marca 2025r. Fot. Sławek Kasper (IPN)

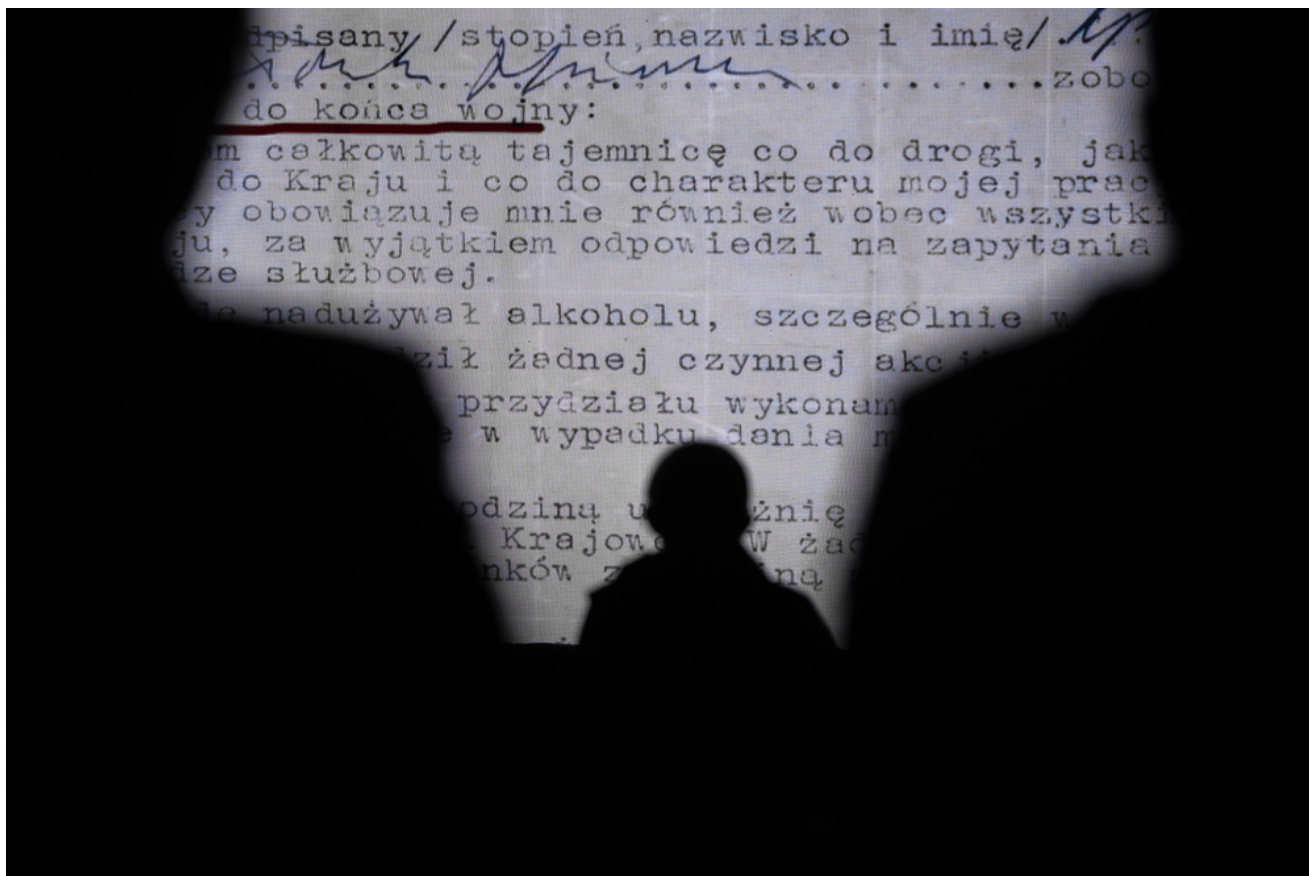
Drugi dzień Kongresu Pamięci Żołnierzy Wyklętych – Warszawa, 8 marca 2025r. Fot. Sławek Kasper (IPN)

Na zakończenie Kongresu wyświetlono [film „Zapora”](#), poświęcony jednej z najbardziej niezłomnych postaci polskiego podziemia niepodległościowego – majorowi Hieronimowi Dekutowskiemu „Zaporze”. Dokument stanowi przede wszystkim zapis wspomnień jego podkomendnych, przyjaciół i członków rodziny, którzy przybliżają widzom sylwetkę dowódcy – człowieka upartego i wymagającego, ale jednocześnie wrażliwego, marzącego o życiu bez konieczności walki. Opowieści bohaterów filmu wzbogacone zostały o archiwalne zdjęcia, dokumenty oraz animacje przedstawiające najważniejsze akcje „Zaporczyków”. Jak wielu Żołnierzy Wyklętych, major Dekutowski został skazany przez komunistyczne władze na zapomnienie – film przywraca jego postać współczesnej pamięci historycznej.

Wydarzenie zostało objęte Patronatem Honorowym Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy.

RP

Patronat Honorowy
Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej
Andrzeja Dudy

Drugi dzień Kongresu Pamięci Żołnierzy Wyklętych - Warszawa, 8 marca 2025r. Fot. Sławek Kasper (IPN)

Drugi dzień Kongresu Pamięci Żołnierzy Wyklętych - Warszawa, 8 marca 2025r. Fot. Sławek Kasper (IPN)

Drugi dzień Kongresu Pamięci Żołnierzy Wyklętych - Warszawa, 8 marca 2025r. Fot. Sławek Kasper (IPN)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Warszawa

Centrala

Żołnierze Niezłomni, Żołnierze Wyklęci